Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Zemes novērošanas programmu (*GMES*) un tās sākotnējām darbībām (2011–2013)"

COM(2009) 223 galīgā redakcija – 2009/0070 (COD)

(2010/C 339/04)

Ziņotājs: **VAN IERSEL KGS**

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 157. panta 3. punktu 2009. gada 30. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Zemes novērošanas programmu (GMES) un tās sākotnējām darbībām (2011–2013)".

COM(2009) 223 galīgā redakcija – 2009/0070(COD)

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2010. gada 5. janvārī.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 459. plenārajā sesijā, kas notika 2010. gada 20. un 21. janvārī (20. janvāra sēdē), ar 184 balsīm par, 2 balsīm pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. **Secinājumi un ieteikumi.**

1.1. EESK atzinīgi vērtē regulu par Zemes novērošanas programmu un tās sākotnējām darbībām, kas ir stratēģisks solis jaunas sistēmas ietvaros, lai izstrādātu labi pārdomātu Eiropas kosmosa politiku.

1.2. EESK uzskata, ka šajos apstākļos iespējams iegūt daudz priekšrocību, īstenojot esošās ES rīcībpolitikas, veidojot jaunas rīcībpolitikas, intensīvāk sniedzot inteliģentus un pielāgotus pakalpojumus Eiropai un ārpus tās, kā arī nostiprinot ES nostāju starptautiskās sarunās.

1.3. Labums sabiedrībai un iedzīvotājiem būs jo lielāks tāpēc, ka uz kosmosu balstītie pakalpojumi ir saistīti ar daudzām ļoti svarīgām jomām, piemēram, klimata pārmaiņas, ārkārtas situācijas, ar vidi un veselības aizsardzību saistīti jautājumi, tādi kā ūdens un gaisa kvalitāte (piesārņojums), lauksaimniecība un mežsaimniecība, dabas resursu izsīkšana, kosmosa izmantošanas jautājumi, kā arī sabiedrības drošības un aizsardzības jautājumi.

1.4. Augsta kvalitāte ir gan kosmosa komponentu, gan zemes (*in situ*) komponentu, kā arī to interaktīvo iespēju un sinerģiju obligāts priekšnoteikums. Uz kosmosu balstītie pakalpojumi būtiski papildinās uz zemes, gaisā un jūrā izvietotus pakalpojumus ([1]).

1.5. Uz kosmosu balstīto pakalpojumu galvenās mērķgrupas ir Eiropas aģentūras un publiskie dienesti dalībvalstīs. Labumu no tiem gūs arī privāti dalībnieki. Līdz ar tirgus attīstību palielināsies publiskajam un privātajam sektoram noderīgu pakalpojumu klāsts. Īpaša uzmanība un finansējums vajadzīgs pakārtotajai nozarei, kurā visnozīmīgākie ir MVU.

1.6. Izšķirīga nozīme ir pārvaldībai. Galvenie elementi ir šādi:

— koordinācija un saskaņotība, kuru pamatā ir "kosmosa" atzīšana par integrētu ES jautājumu, un visu kosmosa politikā un pasākumos iesaistīto Komisijas ģenerāldirektorātu un Eiropas aģentūru pilnīgas saistības;

— Komisijas un dalībvalstu dažādu publiskā sektora dalībnieku darbības koordinācija;

— Komisijas operatīvās zināšanas darbā ar pakārtoto nozari;

— apmierinoši pamatnoteikumi, lai veicinātu privātus ieguldījumus.

1.7. Pilnīgus, uzticamus un nepārtrauktus datus varēs iegūt, ja kosmosā un uz zemes izvietotās infrastruktūras būs efektīvi savstarpēji savienotas. Lai izvairītos no konkurences izkropļojumiem un stimulētu pakārtoto nozari, ir svarīgi, lai piekļuve datiem būtu pilnīga un atklāta. Jāaizsargā noteikti dalībvalstu un Savienības slepenie dati.

([1]) Uz kosmosu balstīto pakalpojumu ieguldījums būs, piemēram, nodrošināt agrāku piekļuvi nozīmīgai informācijai, tādējādi ļaujot iegūt vairāk laika lēmumu pieņemšanai un pretpasākumu sagatavošanai. Turklāt tie atvieglos notikumu un pēkšņu noviržu interpretāciju pasaules un reģionālā līmenī.

1.8. EESK uzskata, ka finansējums 150 miljonu EUR apjomā ir pirmais solis lietojumu sekmēšanā. Lai procesu kopumā novērtētu pozitīvi, ir jānoskaidro vēl neatbildēti jautājumi. Lai nodrošinātu to, ka sistēma sekmīgi īsteno politikas mērķus, jāturpina apspriest un precizēt finanšu līdzekļu iespējamu nepietiekamību, *B Sentinel* satelītu palaišanu papildus *A Sentinel* satelītiem un Kopienas budžeta sadalījumu starp ieinteresētajām personām.

1.9. Gaidāmie uz kosmosu balstītie pakalpojumi ietekmē daudzas jomas, kas tieši saistītas ar sabiedrības un iedzīvotāju vajadzībām. Tāpēc EESK īpaši iesaka īstenot ES komunikācijas stratēģiju, lai veicinātu sabiedrības izpratni par nākotnē paredzamajiem ieguvumiem, ko sniegs Zemes novērošana, īpašu uzmanību pievēršot šīs jomas tehnisko ekspertu izglītībai un apmācībai.

1.10. Zemes novērošana būtu jāiekļauj Lisabonas stratēģijā laikposmam pēc 2010. gada.

2. **Eiropas kosmosa politika attīstībā.**

2.1. Pastiprinātā interese par kosmosu galvenokārt saistīta ar politiski un ekonomiski stratēģiskiem iemesliem. Paplašināti funkcionālie pakalpojumi kosmosā ir ļoti vēlami tādu jautājumu dēļ kā klimata pārmaiņas, ar vidi un kosmosu saistīti mērķi, iedzīvotāju drošība un papildinoša aizsardzības infrastruktūra.

2.2. Vispasaules darbības kosmosā paplašināšanās dēļ, ko īsteno aizvien lielāks skaits partneru un konkurentu, ir vajadzīga autonoma Eiropas kosmosa politika un autonomi pakalpojumi ([2]).

2.3. EESK atzinīgi novērtēja Komisijas zaļo un balto grāmatu, kas bija publicētas pēdējo desmit gadu laikā, kā arī EKA un Komisijas pamatnolīguma noslēgšanu 2003. gadā, un pilnībā atbalstīja pasākumus, kas minēti 2007. gada aprīlī un maijā sagatavotajos Kosmosa padomes, Komisijas un Eiropas Kosmosa aģentūras (EKA) dokumentos ([3]). Priekšsēdētājs *Barroso* 2009. gada oktobrī uzsvēra kosmosa nozīmi ļoti daudzās ES rīcībpolitikās ([4]).

2.4. EKA ilgā laika posmā ir paveikusi iespaidīgu darbu. Līdztekus pētniecībai kosmosa programmas sadarbībā ar privātiem uzņēmumiem ir atvieglojušas funkcionālo pakalpojumu attīstību. Pagājušajā gadā EESK secināja, ka EKA ir īstenojusi sekmīgu "rūpniecības politiku". Atbilstoši jaunajai darba sadalei starp EKA un Komisiju pēdējā kļūst pilnībā atbildīga par projektu darbības fāzi.

2.5. EESK jau ir izteikusi cerības, ka Komisijas iesaistīšanās politikas veidošanā un finansēšanā varētu un tai vajadzētu veicināt publiskā, kā arī privātā sektora darbību kosmosa nozarē.

2.6. Tādā pašā gultnē Komisija ierosina regulu par *GMES* un tās sākotnējām darbībām (2011–2013), kas ir nākamais nepieciešamais solis, lai pildītu prasību izstrādāt labi pārdomātu Eiropas kosmosa politiku.

2.7. *GMES* ir rosinājusi Eiropas aģentūru un visas Eiropas publiskā un privātā sektora pastiprinātu interesi un intensīvu plānošanu.

2.8. Pagājušajā gadā EESK atzinīgi novērtēja *GMES* biroja izveidošanu Uzņēmējdarbības ĢD ar mērķi uzticēt tam koordināciju, lai nodrošinātu *GMES* iespējamo priekšrocību plašā klāsta efektīvu izmantošanu. Šāda koordinācija ir ļoti vēlama, jo ir iesaistīti vairāki ģenerāldirektorāti un Septītā pamatprogramma (PP7).

2.9. Pastiprināta koordinācija Eiropas līmenī un starp Komisiju un dalībvalstīm būs noderīga arī, lai nodrošinātu vienotu pieeju dalībvalstīs, kur šādas pieejas bieži vien trūkst. Tādējādi var arī paplašināt informētību un uzlabot "kosmosa" tēlu, saistot kosmosu ar īpašiem pakalpojumiem, kas domāti iedzīvotājiem.

3. **Regula.**

3.1. Papildus *GMES* pētniecībai un izstrādei — jomām, kurās Komisija, EKA un dalībvalstis ir aktīvi partneri, Komisija pievērsīsies jomām, kurās Kopienas rīcība dos noteiktu pievienoto vērtību.

3.2. Izskatāmajā regulā paredzēta *GMES* funkcionālo pakalpojumu sniegšana plašākā mērogā. Tā kā tas ir jauns solis jaunā sistēmā, visas ieinteresētās personas, *GMES* koordinatori dalībvalstīs, (iespējamie) lietotāji un rūpniecības nozares pārstāvji ir plaši apspriedušies gan par programmas struktūru, tostarp prioritāšu noteikšanu, gan par pārvaldību.

3.3. Ar regulu par Zemes novērošanu izveido *GMES* programmas juridisko pamatu un piešķir ES finansējumu *GMES* programmas sākotnējai darbībai (2011.–2013.), t. i., 107 miljonus EUR no Komisijas budžeta, savukārt ar PP7 papildus piešķirti 43 miljoni EUR, kas kopsummā veido 150 miljonus EUR, kamēr tiek panākta vienošanās par ES daudzgadu budžetu 2013.–2020. gadam ([5]).

([2]) Šajā sakarā ir lietderīgi norādīt uz Zemes novērošanas sistēmu globālo sistēmu, *GEOSS*. Ar *GMES* palīdzību Eiropa ir nolēmusi ieņemt *GEOSS* sistēmā ļoti nozīmīgu vietu.

([3]) OV C 162, 25.6.2008., 24. lpp.

([4]) Komisijas priekšsēdētāja ievadruna konferencē "Eiropas mērķi kosmosā, jaunas iespējas Eiropas uzņēmumiem un pilsoniskajai sabiedrībai" 2009. gada 15.–16. oktobrī Briselē.

([5]) Norādītās summas piešķirtas papildus 1,4 miljardiem EUR, kas PP7 ietvaros ir paredzēti kosmosa projektiem.

3.4. Ir paredzēti pasākumi piecās jomas. Laikposmam no 2011. līdz 2013. gadam galvenā darbība notiks ātrās reaģēšanas pakalpojumu un zemes novērošanas pakalpojumu jomā ([6]).

3.5. Komisija pārvaldīs *GMES* sākotnējās darbības vispārējo *GMES* darbību ES ietvaros, tostarp arī ES un *GMES* partneru pētniecības darbības. Šī sistēma jānošķir no *GMES* kosmosa komponentes tehniskās īstenošanas, kas tiks uzticēta EKA.

3.6. Apspriešanās liecina, ka papildus ieinteresēto pušu vispārējai piekrišanai ir noteikti vajadzīgi uzticami un precīzi dati.

3.6.1. Uzticami dati, dažkārt par ārkārtīgi steidzami, ir ļoti vajadzīgi plašam lietotāju lokam, piemēram, pētniecībā iesaistītajām aprindām, valsts un reģionālajām pārvaldes iestādēm un drošības dienestiem.

3.6.2. Uzticami un nepārtraukti dati ir obligāts priekšnoteikums Zemes novērošanas tirgu turpmākai attīstībai Eiropā, it īpaši pakārtotajās nozarēs, lai nodrošinātu izaugsmi un jaunas darba vietas ([7]).

3.7. Saistībā ar subsidiaritātes principa piemērošanu jāatzīmē — no vispārējā novērtējuma izriet, ka regulā paredzēto pakalpojumu sniegšanai ir nepieciešama dalībvalstu ieguldījumu apvienošana Eiropas līmenī, nodrošinot apjomradītus ietaupījumus un ES vides tiesību aktu efektīvu piemērošanu ([8]).

4. **Vispārējas piezīmes.**

4.1. Papildus esošajām pētniecības programmām, pakalpojumiem un dažām operatīvajām darbībām EESK ļoti atzinīgi vērtē regulā par Zemes novērošanu paredzētās sākotnējās darbības, kas ir stratēģisks progress.

4.2. Uzsākot *GMES*, Komisija un EKA ir sākušas programmu, lai operatīvi izmantotu satelītu datus civilām vajadzībām, un, papildus pielietojumam meteoroloģijā, šī programma tās apjoma un vēriena dēļ pasaulē ir unikāla. *GMES* nemitīga attīstīšana un īstenošana Eiropas rūpniecībai nodrošinās iespēju pasaulē ieņemt vadošo pozīciju.

4.3. Visu iesaistīto ieinteresēto personu plaša apspriešanās, kā arī ietekmes novērtējums liecina, ka attiecībā uz programmas mērķiem un nākotnes iespējām valda liela vienprātība. Vairākos pēc pieprasījuma veiktos īpašos pētījumos atspoguļotas līdzīgas *GMES* priekšrocības un publisko un privāto dalībnieku aizvien pieaugošās iespējas ([9]).

4.4. Operatīvās darbības priekšrocības, ko sagaida daudzas publiskās un privātās ieinteresētās personas un EESK, var apkopot šādi:

— stratēģiskā aspektā Eiropas Zemes novērošana liecina par ES augošo Eiropas un starptautisko atbildību un ilgstošo ietekmi uz Eiropas un pasaules norisēm;

— pielāgota un savlaicīga no kosmosa saņemta informācija palīdzēs Komisijai, dalībvalstīm un reģioniem precīzāk īstenot esošās programmas;

— (jaunas) rīcībpolitikas varēs izstrādāt precīzāk;

— uz kosmosu balstīta informācija dos ievērojamu ieguldījumu operatīvajā darbībā, kas nav balstīta uz kosmosu, nodrošinot precīzākas zināšanas un paplašinot datu klāstu ([10]);

— jauna informācija radīs papildu vērtību Eiropas aģentūrām, piemēram, Eiropas Vides aģentūrai un Eiropas Aizsardzības aģentūrai;

— plašas iespējas pakārtotajām darbībām privātajā sektorā;

— valsts iestāžu un aģentūru pieprasītie jaunie pakalpojumi nodrošinās iedzīvotājiem labumu vides un drošības jomā, kā arī, balstoties uz viediem risinājumiem, ļaus ietaupīt izmaksas un veicinās arī izaugsmi;

— starptautiskās sarunās par tādiem jautājumiem kā klimata pārmaiņas vai nolīgumi par labāku uzraudzību ES varēs pamatot savu nostāju, pateicoties labākām zināšanām;

— specifiski pakalpojumi, kas balstīti uz precīzu informāciju, papildinās ES rīcībpolitikas saistībā ar jaunattīstības valstīm.

4.5. Paredzams, ka izmaksu un guvumu samērīgums būs pozitīvs: relatīvi neliels apgrozījums radīs nozīmīgas priekšrocības.

4.6. EKA programmu īstenošana ir ierobežota trīs gadu laikposmā. Padomei būtu jānosaka ES ilgtermiņa saistības laikposmam pēc 2013. gada. Operatīvo programmu nepārtrauktība ir ārkārtīgi svarīga. Lai Zemes novērošanas programmas dotu labumu publisku mērķu un pakalpojumu īstenošanā, izšķiroša ir ilgtermiņa plānošana. Tas ir arī pamatnosacījums, lai stimulētu pakārtoto sektoru attīstīt pakalpojumus.

([6]) Sk. Regulas 3. pantu.

([7]) Sk. Regulas 8. pantu.

([8]) Sk. regulas 4. panta 3. punktu.

([9]) Cita starpā sk. "*Socio-Economic Benefits Analysis of GMES*" (*GMES* sociālekonomiskā ieguvuma analīze), *PriceWaterhouseCooper*, 2006. gada oktobris, "*EU Space Policy and its potential for EU industrial sector competitiveness*" (ES kosmosa politika un tās potenciāls ES rūpniecības nozares konkurētspējas jomā), EP uzdevumā veikts pētījums, 2007. gads, un "*Study on the competitiveness of the GMES downstream sector*" (Pētījums par GMES pakārtotā sektora konkurētspēju), *Ecorys* un citi, 2008. gada novembris.

([10]) Šeit var minēt *TERRAFIRMA*, informatīvs dienests Zemes svārstību bīstamības noteikšanai, piem., piekrastes un zemestrīču reģionos; *PROMOTE*, gaisa kvalitātes noteikšanas dienests; *MY OCEAN*, okeāna novērošanas un prognozēšanas dienests; *SAFER*, ātrās reaģēšanas dienests.

4.7. Ņemot vērā iepriekš minēto, ir svarīgi nodrošināt datu nepārtrauktību, uzticamību, kā arī visu iesaistīto dalībnieku pilnīgu un atklātu piekļuvi datiem.

4.8. Lai kosmosa politika būtu ilgtspējīga, visā Eiropā sabiedrība par to ir jāinformē. Lai nodrošinātu sabiedrības atbalstu, steidzami vajadzīga ES saziņas stratēģija, kurā nepārprotami izskaidrotas uz kosmosu balstīto pakalpojumu nākotnes priekšrocības sabiedrībai un iedzīvotājiem.

4.9. Šajā saistībā EESK uzsver, ka īpaša uzmanība jāvelta šīs nozares tehnisko ekspertu izglītībai un apmācībai.

5. **Pārvaldība.**

5.1. Tā kā ar sākotnējām darbībām tiks izveidots pamats darbības paplašināšanai vēlākā laika posmā, jau pašā sākumā jānodrošina pienācīga vadība un pārvaldība. Pārvaldība īpaši attiecas uz turpmāk izklāstītajiem punktiem.

5.1.1. Saprotamu iemeslu dēļ kosmoss ilgu laiku ir bijusi izolēta ES politikas joma, tomēr tagad tā būtu pilnībā jāatzīst par vienu no Kopienas rīcībpolitikām. Tā ļoti labi iekļaujas Lisabonas stratēģijā laikposmam pēc 2010. gada ([11]).

5.2. Visiem Komisijas ģenerāldirektorātiem, kas saistīti ar kosmosa politiku, būtu efektīvi jākoordinē sava darbība, lai izvairītos no pārklāšanās un paredzētu mērķtiecīgus pasākumus, ja Zemes novērošanā iesaistīts vairāk nekā viens direktorāts.

5.3. Eiropas aģentūras, kā ari Pētniecības ĢD, Vides ĢD, Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, Tiesiskuma, brīvības un drošības ĢD, Veselības un patērētāju ĢD, Attīstības ĢD, Tirdzniecības ĢD un Ārējo attiecību ĢD būtu jāiesaista šādu divu iemeslu dēļ:

— lai sniegtu precīzu informāciju ar mērķi izveidot uz satelītiem balstītus pakalpojumus;

— lai sekmīgi izmantotu sniegto pakalpojumu priekšrocības.

5.4. Komisijas un pašā Komisijā veikta labi koordinēta pieeja nodrošinās Zemes novērošanas programmas saskaņotību un savietojamību ar citām kosmosa programmām, piemēram, saistībā ar telekomunikācijām un transportu.

5.5. Efektīva koordinācija ir nepieciešama tāpēc, ka informācijas vākšanā ir iesaistīts arī liels skaits valstu līmeņa operatoru.

5.6. Pateicoties satelītiem, automātiskām mērījumu stacijām un internetam, aizvien vairāk palielinās iespējas uzraudzīt vides norises reālajā laikā. *GMES* var sniegt ieguldījumu, īstenojot pasākumu "Gandrīz reāllaika informācija lēmumu pieņemšanai", mērot vides kvalitāti "IKP un ne tikai" ietvaros ([12]).

5.7. Tā kā satelītu skaits aizvien pieaug, ir vajadzīga visu kosmosa resursu rūpīga vadība, lai izvairītos no sadursmēm kosmosā, kuru rezultātā veidotos ļoti nevēlams kosmosa piesārņojums un atkritumi.

6. **Īpaši jautājumi.**

6.1. Salīdzinājumā tirgiem, kas saistīti ar kosmosu, zemes novērošana joprojām ir relatīvi neliels tirgus. Vispasaules ienākumi 2005. gadā tajā bija 1,3 miljardi EUR, tostarp 0,4 miljardi EUR Eiropā, no kuriem puse bija saistīta ar lietojumiem meteoroloģijā.

6.2. Zemes novērošanas iepriekšējā posma nozare galvenokārt ir institucionāla un atkarīga no publiskā finansējuma. Publiskajā un privātajā partnerībā izstrādā jaunus komerciālus novērošanas satelītus, bet tie joprojām ir atkarīgi no publiskā finansējuma.

6.3. *Galvenais aspekts ir dati.*

6.3.1. EESK uzsver, ka priekšnoteikums līdzvērtīgu konkurences apstākļu radīšanai publiskajiem un privātajiem dalībniekiem, kā arī stimuls joprojām vājā privātā sektora attīstībai ir pilnīga un atklāta piekļuve datiem.

6.3.2. Nepārtrauktai datu piegādei ir vislielākā nozīme, lai varētu attīstīties dzīvotspējīga pakārtotā nozare. Nenoteiktība šajā saistībā nozīmētu lielu tirgus neveiksmi, jo tā dotu pamatu pieņēmumam, ka nepieciešamā infrastruktūra neatbilst gaidītajam.

6.3.3. Rūpniecības nozares atsauksmes par funkcionālo *GMES* satelītu pirmo sēriju (*A Sentinel*) ir izteikti pozitīvas ([13]). Tomēr, lai nodrošinātu optimālu funkcionēšanu, pašreizējai kosmisko datu piegādes ķēdei ir vajadzīga īpaša uzmanība.

6.3.4. Ilgtspējas nodrošināšanai tikpat svarīgi ir plānotie *B Sentinel* satelīti, kas ir vajadzīgi *A Sentinel* satelītu nomaiņai pēc to darbības beigām, kā arī pakalpojumu nepārtrauktības nodrošināšanai, ja kāds no satelītiem pārtrauc darboties. *B Sentinel* satelītu finansējums vēl nav ieplānots. Tas ir jānodrošina.

([11]) Sk. 4. zemsvītras piezīmi.

([12]) Sk. Eiropas Komisijas paziņojumu "IKP un ne tikai: Progresa novērtējums mainīgā pasaulē", COM(2009) 433 galīgā redakcija.

([13]) Sk. Rūpniecības informācijas diena par *GMES* satelītu *Sentinel* datu politiku (*GMES Sentinel Data Policy*), Briselē, 2009. gada 11. septembrī.

6.3.5. Lai nodrošinātu pakalpojuma nepārtrauktību vai jaunu pakalpojumu attīstību, pakārtotajai nozarei pēc apspriešanās, cik iespējams, drīzāk jāizskaidro turpmākais mehānisms samaksas iekasēšanai par datu izmantošanu.

6.4. *Finansiālie nosacījumi.*

6.4.1. Finanšu resursi sākotnējām darbībām 2011.–2013. gadam ir 150 miljoni EUR, t. i., 43 miljoni EUR PP7 ietvaros un 107 miljoni EUR no Komisijas budžeta. EESK mudina precizēt dažus neskaidrus jautājumus.

6.4.2. Ieinteresētajām personām jāzina, vai finanšu līdzekļi 107 miljonu EUR apjomā tiek piešķirti kā finansiāls atbalsts vai kā kredīts. Jāizskaidro līdzdalības noteikumi. Vai asociētās valstis uzskatāmas par dotāciju vai līgumu iespējamajām labumguvējām?

6.4.3. Ņemot vērā plānotos rezultātus, ar 150 miljoni EUR varētu nepietikt. Pirmkārt, pastāv plaši izplatīts uzskats, piemēram, EKA un *EADS*, ka no PP7 ir noteikti jāpiešķir papildu 30 miljoni EUR, lai nodrošinātu uz zemes izvietoto iekārtu atbilstību prasībām. Otrkārt, nav skaidrs, no kādiem līdzekļiem tiks nosegta darbība 2013. gadā, kaut arī ES finanšu līdzekļi 2013.–2020. gadam šķiet nodrošināti.

6.4.4. Trešā joma, kas rada bažas, ir plānotā *B Sentinel* satelītu palaišana, jo finansējums vēl nav iekļauts budžetā, tātad par to joprojām nav izlemts ([14]).

6.4.5. Vēl viena problēma ir finansējums blakus esošajiem jūras vides, atmosfēras novērošanas un drošības pakalpojumiem, par ko būtu vajadzējis lemt vienlaicīgi ar finansējuma piešķiršanu zemes novērošanas un ātrās reaģēšanas pakalpojumiem. EESK atzinīgi vērtētu norādes par minēto pakalpojumu finansēšanu un PP7, kā arī PP8 izmantošanas apjomu un Komisijas ĢD, īpaši Vides ĢD, iesaistīšanos. Šāds skaidrojums ir ļoti svarīgs pakārtotajām nozarēm.

6.4.6. Vajadzīgais papildu finansējums nebūtu noteikti jāsedz tikai no ES budžeta. Ir iespējami arī citi avoti, piemēram, EKA vai valstu ieguldījumi.

6.5. *Pakārtotās nozares.*

6.5.1. Šobrīd Zemes novērošanas pakārtotās nozares — nozares, kas attīstās,— ir mazs un sadrumstalots segments, kurā 2006. gadā darbojās aptuveni 150 uzņēmumu, kuros strādāja apmēram 3 000 nodarbināto. Kopējie ienākumi Eiropā 2006. gadā bija 250–300 miljoni EUR. Publiskā sektora ienākumi ir aptuveni 150 miljoni EUR. Lielākā daļa klientu ir publiskās iestādes un aģentūras. Peļņa ir nestabila. ASV šī rūpniecības nozare ir divas vai trīs reizes lielāka nekā Eiropā. Tajā vērojama arī straujāka izaugsme ([15]).

6.5.2. Norisinās pakārtoto nozaru darbības vēlamā klasteru veidošanās.

6.5.3. Ilgus gadus sadarbojoties ar rūpniecību, EKA, neraugoties uz funkcionālo darbību ierobežoto apjomu, ir ieguvusi nepieciešamās speciālās zināšanas pakalpojumu veicināšanas jomā. Tas ir radījis sekmīgu rūpniecības politiku.

6.5.4. Tā kā atbildība par lietojumiem no EKA pāries uz Komisiju, EESK uzskata, ka Komisijas dienestos jānodrošina līdzvērtīgas tehniskās zināšanas rūpniecības jomā.

6.5.5. Nākamās programmas aprises liecina, ka liela nozīme piešķirta MVU iesaistīšanai; EESK uzskata, ka to radošumam ir izšķiroša nozīme. Šajā sakarā EESK vēlas uzsvērt šādus divus aspektus.

6.5.5.1. Ja projektu budžeti ir 25 miljonu EUR apjomā, ir nepieciešama lielāku uzņēmumu iesaistīšanās. EKA ir proaktīvi aicinājusi iesaistīt MVU. Šāda attieksme ir jāpārņem arī Komisijai.

6.5.5.2. MVU uz vienādiem noteikumiem jāaicina kļūt par mazāku projektu galvenajiem līgumslēdzējiem.

6.5.6. Rīkojot konkursus 2011.–2013. gada projektiem par kopējo apjomu 150 miljonu EUR, Komisijai ļoti uzmanīgi jāpārbauda iespējamie konkurences izkropļojumi no publiskā sektora dalībnieku puses; pārbaudi varētu padziļināt ar konsultantu novērtējumiem. Šobrīd bieži trūkst skaidrības par to, kāda loma ir publiskajam sektoram, kas ir pakalpojumu galvenais saņēmējs.

6.5.7. Tā kā *GMES* mērķis ir radīt novatorisku ģeogrāfiskās informācijas pakalpojumu rūpniecību, programmai jābūt domātai visiem rūpniecisko aprindu dalībniekiem. Pastāv tendence galvenokārt iesaistīt tās nozares, kas jau ir saistītas ar kosmosu. Tomēr EESK uzsver: lai *GMES* nākotne būtu ilgtspējīga, ir jāpieaicina gan uz kosmosu saistīti, gan ar kosmosu nesaistīti visas ģeogrāfiskās informācijas pakalpojumu nozares dalībnieki.

6.5.8. EESK atzinīgi vērtē finansiālu atbalstu privātu uzņēmumu projektiem, lai kompensētu tirgus neveiksmes šajā stratēģiskajā nozarē, kurai piemīt milzīgs potenciāls.

6.5.9. Šobrīd ar kosmosu saistītas darbības ir koncentrētas vienā ES daļā. Ņemot vērā pašreizējās neizmantotās iespējas, pakārtoto nozaru tālāku attīstību var veicināt un tā ir jāveicina arī jaunajās dalībvalstīs.

([14]) *B Sentinel* satelītus izstrādā EKA, bet to darbības izmaksas būtu jāsedz Komisijai. Saskaņā ar *EADS* aprēķiniem izmaksas ir 165 miljoni *EUR*.

([15]) Pilnīga un padziļināta analīze atrodama 9. zemsvītras piezīmē norādītajos pētījumos.

6.5.10. EESK uzskata, ka sarūkošais speciālistu skaits šajā jomā ir iemesls īpašām bažām. Pašreizējā tendence jāpavērš pretējā virzienā. Lai nozare spētu pilnībā izmantot savas iespējas, ir vajadzīgas intensīvākas izglītības un apmācības perspektīvajiem publiskā sektora klientiem, kā arī pakārtotajā augsto tehnoloģiju nozarē.

6.6. *Drošība*.

6.6.1. Tā kā "valsts drošības" apsvērumu dēļ "kosmosa" jautājumi bija vienīgi EKA kompetencē, Eiropas Komisijas un EKA 2004. gada nolīgums un Padomes 2007. gada rezolūcija iezīmēja būtisku kursa maiņu. EESK atzinīgi vērtē lielo uzmanību, kas veltīta *GMES* datu un informācijas izmantošanai iedzīvotāju drošības jomā un atbalsta tādu datu politiku, ar ko nodrošina Komisijas Eiropas aģentūru un dalībvalstu drošu rīcību, izmantojot iespējami slepenus datus.

6.6.2. EESK atzinīgi vērtē arī *GMES* un Eiropas Aizsardzības aģentūras darbības pastiprinātu koordināciju, ar ko nodrošinās *GMES* datu politikas un lietojumu saikni ar paredzēto Eiropas drošības spēju plānošanu un ar to saistītajām turpmākajām prasībām.

6.6.3. EESK pilnībā atbalsta paredzēto "divkāršās izmantošanas" pieeju (t. i., izmantošana civilām un militārām vajadzībām), tādējādi kombinējot pielietojumu zinātnes un drošības jomās *GMES* stratēģiskā ceļvedī. Šāda pieeja ir ārkārtīgi svarīga, lai pildītu tūlītējus uzdevumus, kā arī uzdevumus vidējā un ilgākā laika posmā, pilnveidojot Eiropas spējas tādās jomās kā jūras novērošana, zemes un robežu uzraudzība, tostarp nelegālās migrācijas organizēšanas uzraudzība, kontrabandas un narkotiku tirdzniecības kontrole, būtiski svarīgas infrastruktūras aizsardzība, kā arī cīņa pret ieroču izplatīšanu ([16]).

Briselē, 2010. gada 20. janvārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs
Mario SEPI

([16]) Ciešā sadarbībā ar Eiropas Aģentūru operatīvās sadarbības vadībai pie ES dalībvalstu ārējām robežām (*Frontex*), kuras darbība ir bāzēta uz zemes.